

Pravo na sada!

Ususret izborima

U Hrvatskoj se spremaju parlamentarni izbori. Datum još nije određen, no većini glasača već je jasno da će se akteri političke borbe više baviti temama iz naše jugoslavenske prošlosti nego onima iz naše europske budućnosti. Osobno me teme iz jugoslavenske prošlosti ne zanimaju osobito. Ključni prijepori koji su u tu prošlost utkani uglavnom su strateški razriješeni. Država je samostalna i integrirana u Europsku uniju, a ostali paradoksi tog bivšeg državnopravnog sklopa po mom su mišljenju nerješivi izvan političkog koncepta pomirbe koji je, zna se, inauguriran u Hrvatskoj prije ravno četvrt stoljeća! Zbog toga se ježim od same pomisli da će se još jedni parlamentarni izbori baviti YU a ne EU društvenim i razvojnim temama, pa bih nekako htjela zaobići taj anakroni temat i osvrnuti se malo na sadašnjost. Zašto? Zato što smo posljednjih petnaestak godina svi zajedno svjedoci činjenice da se, u sjeni velikih svjetonazorskih rasprava, politički zagovaraju zaostali razvojni projekti koji ne obećavaju dobro ni nama u sadašnjosti, niti našoj djeci u budućnosti. Stoga mi se čini besmisleno pratiti u medijima tu bespoštednu borbu za bolju prošlost, umjesto da slušam kakva će nam biti bolja budućnost. Naime, kad pogledamo oko sebe vidimo da je mnoge hrvatske političare, s obiju strana političkog spektra, već odavno pregazilo vrijeme jer su: ili osobno subkompetentni za političku stvarnost Europske unije ili razvojno zatucani do te mjere da su u stanju zagovarati i realizirati projekte koji ne vode ničem drugom doli rasprodaji nacionalnih dobara i razgradnji simboličkog i kulturnog identiteta nacije. U tu pregaženu kategoriju političara svakako bih svrstala ljude koje vidimo na televiziji a koji misle da mogu biti zastupnici u Europskom parlamentu iako ne govore engleski, da mogu javno djelovati unatoč pravomoćnim presudama, da mogu graditi javne karijere iako se zna da su plagirali diplome te osobito one koji misle da su karizmatici premda su sjedili u istražnom zatvoru i čekaju suđenje. Mislim, mogu svi ti ljudi biti političari kod nas ako ih glasači izaberu, ali oni ne mogu biti političari sadašnjosti u pravom značenju te riječi, nego isključivo političari prošlosti. I zato ne mogu vući naprijed nego naprosto, po *defaultu*, moraju vući natrag. Svi ti i takvi političari jedva će-

kaju da se nacija zapjeni oko YU a ne EU tema jer tako iz prvog plana izmiče njihova nesposobnost da shvate problematiku javnih i općih dobara u Hrvatskoj, u 21. stoljeću.

U prilog mojoj tezi govori činjenica da je u Hrvatskoj od 2002. do 2015. godine strateškim interesom proglašeno sljedeće: realizirati Družbu Adriju, izgraditi igralište za golf na Srđu, izgraditi termoelektranu na ugljen u Plominu, dati u pedesetogodišnju koncesiju autoceste i pronaći naftu u Jadranu! Već sama spoznaja da se ta niska »bisernih« projekata vrti oko tema kao što su nafta, ugljen i golf dovoljno bode oči svakom tko imalo prati globalne i europske tokove. A kad se dva spomenuta energenta i karakterističan sportski sadržaj povežu s lokacijama na koje su ih naumili utrpali te kad se razmisli o poslovnom modelu pedesetogodišnjih koncesija na autoceste (?), razumnom čovjeku jednostavno stane pamet! Shvati li se, nadalje, u kakvoj se zamrznutoj slici svijeta i zastarjelom »razvojnom« obzoru kreće nacionalna razvojna strategija, postaje jasno kako je moguće etablirati praksu koja se, posljednjih petnaest godina, inkulturirala u glavnom gradu Hrvatske kao »razvojna« a koja misli da su bušenje Varšavske, rušenje Paromlina, mikrovalizacija Stare Vlačke, aerodromizacija Mesničke i fontanizacija trnjanskih travnjaka izravni dokazi metropolizacije glavnog grada. Naime, jasno je svakom tko je sposoban te razvojne fragmente povezati u smislenu cjelinu da se izgradnjom garaža i fontana samo maskira uvid u to da se u Zagrebu otpad još uvijek odlaže i skuplja kao u Jugoslaviji a u zagrebačkoj Skupštini govori kao na seoskom derneku, isto kao što se forsiranjem Hrvatske kao »nove naftne regije u Europi« ne može dokazati posvećenost ove lijeve vlade proeuropskoj politici. Navedeni »strateški« projekti i realno stanje stvari tvrdo svjedoče o tome da nam strateškog obzora i strateških poteza manjka, a kad pokušam dokučiti zašto je tako, dolazim do zaključka je razlog jednostavno to što glavni akteri političkog procesa uopće ne misle o budućnosti nego isključivo o prošlosti. Kako želim intervenirati u stvarnost koja nam govori da će predstojeći izbori, usprkos krizi i potpuno različitom političkom, pravnom i administrativnom formatu u kojem živimo danas u odnosu na onaj u kojem smo nekoć bili, još uvijek više biti povezani s »borbom za bolju prošlost« nego s »borbom za bolju budućnost«, nastojat ću podijeliti s javnošću nekoliko uvida koji mi se čine relevantnima za vrijeme u kojem živimo. Možda će netko u tome naći pozitivnu inspiraciju.

Rekvalifikacija

Za mene je nesumnjivo da globalizacija i europske integracije vidljivo i nevidljivo upravljaju svim političkim i razvojnim procesima na europskom kontinentu.

Globalizacija uglavnom diktira uvjete konkurentske borbe u svim sektorima gospodarstva, a integracija nesumnjivo regulira institucionalne i pravne standarde kao i poželjne kolektivne prakse koje se primjenjuju u članicama Europske unije. Supstantivno promatrano, globalizacija proizvodi u gospodarstvu učinak opće digitalizacije. Nitko, pa čak ni poljoprivrednici više ništa ne mogu efikasno raditi bez interneta. Želi li tko npr. prodati proizvod svog OPG-a, bolje mu je da ima web stranicu jer će tako lakše pristupiti tržištu. S druge strane europske integracije, uslijed normativnog pritiska koji podrazumijeva prihvaćanje tzv. zajedničke stečevine, proizvode opći učinak administrativnog pozapadnjivanja kontinenta. To supstantivno znači da se, pod europskim pritiskom, naslijeđena socijalistička, katatonična birokracija i novostvorena tranzicijska klijentelistička birokracija moraju reorganizirati u regulativnu i nepristranu birokraciju. Sjedinjavanje globalizacije i integracije u veliku i moćnu novu društvenu dinamiku proizvodi u velikom broju europskih zemalja, a osobito u zemljama Istočne Europe (koje su u 20. stoljeću bile odvojene od zapadnih praksi), opći strukturni proces »rekvalifikacije« kod kojeg je tempo, dakle brzina, bitna mjera uspjeha. Zbog toga što su europske integracije neka vrst kontinentalne političke agende koja, zapravo, u uvjetima globalizacije nema alternative, supstantivni se politički sadržaj relevantan za nacionalni kontekst država članica oblikuje u perspektivi kapaciteta za »rekvalifikaciju«, a ne u perspektivi kapaciteta za »kolonizaciju«. Kao supstantivno rekvalifikacijski pothvat, nacionalni razvoj u svim državama Europske unije nužno podrazumijeva i proces demokratizacije, jer ne mogu se rekvalificirati ljudi koji ne misle i nisu slobodni. Nije, naime, ideja europskih integracija napraviti od Europske unije teritorij prepun vandaliziranih gradova, zastarjelih industrija, zagađenih rijeka, zauljenih plaža i tupih glasača, nego upravo obratno. Cilj je integracija Unija kao teritorij sa široko dostupnom i solidnom javnom infrastrukturuom, čvrstim ekološkim vrijednostima i socio-kulturnim standardima kako bi se povećala participacija pojedinaca i inovativnost privatnog i javnog sektora radi afirmacije kontinenta i njegove sveukupne stečevine u ovom globalnom 21. stoljeću. Zašto? Zato da čitav teritorij Europske unije bude u ovom stoljeću prostor slobode i stvaralaštva, a ne marginalna zajednica država koju će lako dotući svaki potres na globalnim burzama i svaki svemirski pothvat neke od novih, rastućih globalnih sila. Ako je, pak, rekvalifikacija ključan »kod« u kojem se u ovom stoljeću, u Europi, formuliraju razvojne nacionalne agende, onda zbilja nije jasno kako se u taj europski kod (u kojem su inovacija i demokracija supstantivno zastupljene) uklapaju netransparentno vođeni projekti kao što su bušenje Jadrana i golf na Srđu. Također, čovjek se pita koja je to široka rekvalifikacijska slika koja nacionalni razvoj smješta u kontekst nafte i golfa na budu-

ćoj šengenskoj granici (?!!!) a glavni grad pretvara u ne-mjesto u kojem su fontane važnije od Paromlina, a garaže važnije od ulica. A tko se racionalno pita, prije ili poslije dođe i do zaključka da široka »rekvalifikacijska« slika u našem Saboru ne postoji, a film koji nam se vrti pred očima nema nikakve veze s inovacijom i integracijom nego s devastacijom i kolonizacijom. Jer, zbilja je čudno da našim političarima još nije palo na pamet staru jadransku autocestu pretvoriti u panoramsku i za to tražiti sredstva Europske unije, ali im je palo na pamet dati autoceste u koncesiju tako da EU ni ne primiriši jadranskom panoramskom projektu. Također, nije im palo na pamet raspravljati o izgledu hrvatske granice u šengenskom profilu, pa po tom pitanju povući novac iz Unije, ali poprilično su se bavili temom koridora autoceste kroz BiH za što sigurno, u šengenskim uvjetima, neće biti novca iz EU-a. Tema sustavnog prikupljanja otpada u krškim područjima također donosi nula bodova, ali zato znamo sve o nafti u Jadranu, naširoko razvikanom poslu stoljeća, koji također nije u bitnom povezan s EU-om. Zagreb se, fontanama usprkos, nije uspio kandidirati za europski grad kulture iako je to, u Mađarskoj na primjer, uspjelo i četiri puta manjem Pečuhu. No, to ne priječi gradonačelnika da na krilima uspješne *mikizacije* Zagreba nastoji postati Premijerom. Iako su Hrvatske vode javno poduzeće zaduženo za održavanje rijeka i riječnih korita, Sava plavi naselja kao da je Ganges, a na Hvaru, u Sućurju, rasprodali su zemljište i hoće novih 2000 apartmana ali nemaju vode ni za postojeće! I sad bi ti likovi koji proizvode takve učinke i posljedice zbog manjih ili većih zasluga iz raznih dijelova hrvatske prošlosti trebali oblikovati našu sadašnjost i utirati našu budućnost? Ma ne. Ni govora. Došlo je, ljudi moji, vrijeme da aktiviramo svoje »pravo na sada«. Zato vam preporučam da prvo poslušate svoje političke favorite, što planiraju strateški učiniti u sljedećem mandatu. Pa onda, kad dobro razaberete što *strateški* žele učiniti u Hrvatskoj kao članici Europske unije, slušajte o ustašama i partizanima. Kad vam otkriju kuda *strateški* smjeraju u budućnosti, neka do mile volje pričaju o prošlosti.

(Rujan 2015.)

